

Konstrukcija i oblikovanje modela ženske salonke

Construction and design of women's pumps model

Stručni rad / Professional paper

Renata Hrženjak, Ksenija Doležal*

Sveučilište u Zagrebu Tekstilno-tehnološki fakultet, Zavoda za odjevnu tehnologiju, Prilaz baruna Filipovića 28a, HR-10 000 Zagreb

*Korespondencija: ksenija.dolezal@ttf.hr

Sažetak

U radu je prikazan postupak i metode za izradu gornjišta ženske cipele s visokom potpeticom - salonke. Važnost cipele s visokom potpeticom posebno je naglašena od sredine 20. stoljeća, a do danas je postala nezaobilazni dio ženske mode u svim prigodama. S obzirom da se neprestano pojavljuju novi modeli salonki, raznih visina potpetice i raznih materijala izrade u ovom radu je prikazana konstrukcija i oblikovanje jednog modela salonke koja prati oblik stopala te omogućuje udobnost tijekom nošenja.

Konstrukcija ženske salonke temelji se na metodi izrade kopije kalupa ljepljivom papirnom trakom koja je opisana u radu.

Ključne riječi: ženska salonka; konstrukcija obuće; visoka potpetica; oblikovanje obuće.

Abstract

The paper presents the procedure and methods for making the cut of women's shoes with a high heel - pumps. The importance of a high-heeled shoe has been especially emphasized since the middle of the 20th century, and until today it has become an indispensable part of women's fashion for all occasions. Since new models of pumps are constantly appearing, with various heel heights and various materials, this paper presents the construction and design of a pumps model that follows the shape of the foot and provides comfort during wear.

The construction of the women's pumps is based on the method of making a copy of the mold with adhesive paper tape, which is described in the paper.

Keywords: women's pumps; footwear construction; high heel; shoe design.

1. Uvod

Danas je jedan od najčešćih modela ženske obuće upravo cipela s visokom potpeticom, poznata pod nazivom salonka. Salonke su ženske plitke cipele, čiji su oglavci sjedinjeni sa saricama. Naziv salonke dobile su jer su ih nekad žene nosile samo za ples i na posebnim svečanostima. Salonke pripadaju grupi ženskih modela oglavak kroja. Danas se takve cipele nose svakodnevno neovisno o prigodi. Od sredine 20. stoljeća njihova popularnost ne prolazi te se neprestano pojavljuju novi modeli jednako omiljeni u ženskoj populaciji (slika 1).

U radu je prikazana konstrukcija gornjišta modela salonke visine potpetice od sedam cm. Za izradu kopije kalupa koristila se metoda primjenom ljepljive papirne trake širine 15 mm.

2. Povijesni pregled razvoja cipela s visokom potpeticom

Neki oblici preteča cipela s visokom potpeticom datiraju u vrijeme drevnog Egipta. Tada su takve cipele bile namijenjene zemljoradnicima zbog lakšeg hoda po rahloj zemlji. U drevnoj Grčkoj cipele s povišenim drvenim potplatom nosili su ljudi više društvene klase, ali i kazališni glumci kako bi vizualno povećali svoju visinu.

Slika 1. Primjeri cipela s visokom potpeticom [1]

Razvoj cipele s visokom potpeticom tijekom 15. stoljeća bio je usko vezan uz jahanje, odnosno javlja se iz potrebe udobnijeg jahanja, a kako bi se noga lakše učvrstila u stremenu. Tada se prvi put pojavljuje

cipela s visinom pete od tri cm pod nazivom jahača peta (podsjeća na današnji izgled kaubojske čizme). Tijekom prva tri desetljeća upotrebe mijenja joj se oblik, posebno kod muške obuće, te je potpetica postajala sve tanja i duža, a i prvobitna namjena joj se mijenjala. S vremenom takve cipele postaju obuća za svakodnevnu uporabu na dvorovima. Krajem 16. stoljeća muškarci su nosili cipele s potpeticom visine od šest do devet centimetara. Cipele s potpeticom vrlo su brzo postigle uspjeh u aristokratskim krugovima diljem Francuske i postale dio svakodnevnog mode u visokim krugovima. Ubrzo postaju popularne i izvan Francuske, u mnogim europskim zemljama. Europska ih je aristokracija početkom 17. stoljeća usvojila kao statusni simbol[2-4]. Tada je cipela s visokom potpeticom označavala i viši status u društvu, postala je simbol klasnog statusa i bogatstva. Pojavile su se cipele i čizme s potpeticom koja je katkad prelazila 35 cm. Oblik cipela se mijenjao pa su tako u modi bile četvrtaste, s dugim jezikom, bogato ukrašene velikim kopčama i mašnjama, dragim kamenjem te čipkom (slika 2). U 18. stoljeću pojavila se cipela poznata pod nazivom "golubova noga", vrlo zakrivljene pete, koja je omogućavala vizualno smanjenje duljine stopala (slika 3). Ova vrsta obuće ostala je popularna desetljećima, ne samo među ženama, već i među muškarcima. Ubrzo nakon Francuske revolucije, cipele s visokom potpeticom više nisu bile popularne s obzirom da su predstavljale simbol aristokrata i buržujске klase. Međutim, sredinom 19. stoljeća ponovo su ušle u modu[2-5].

Slika 2. Cipele iz 1701. godine (portret Luja XIV.) [6]

Slika 3. Ženska cipela s početka 18. stoljeća [7]

Eksperimentalni dio

3.1. Izrada kopije kalupa

Izrada salonke, prema postojećem kalupu, započinje prikupljanjem informacija o dimenzijama stopala, a za to se koristi kopija kalupa. Kopija kalupa svojim oblikom i dimenzijama mora odgovarati obliku i

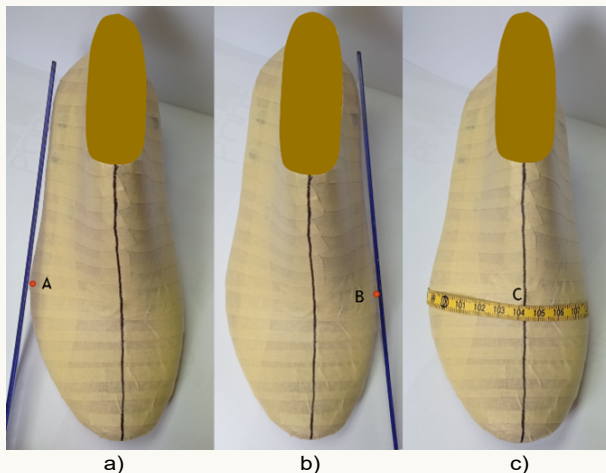
dimenzijama stopala za veličinu cipele 37. Crtanje modela cipele po kalupu temelji se na tome da se njegove plohe svedu na jednu ravnu plohu zvanu kopija kalupa, koja kasnije služi kao osnova za crtanje modela obuće. Izrada prosječne kopije je osnova za crtanje svih vrsta modela obuće.

U okviru ovog rada, za izradu kopije kalupa, koristila se metoda izrade kopije kalupa ljepljivom papirnom trakom. S obzirom na zakrivljene konture kalupa preporučena širina trake je 15 mm kako bi se mogla lakše oblikovati. Cijeli postupak započinje pripremom kalupa označavanjem središnje linije prednje i stražnje sredine. Zatim se trakom obljepe cijeli kalup, s time da traka prelazi i na tabanični dio kalupa kako bi se označila linija obrisa donjeg dijela kalupa (slika 4). Na kraju se nanosi još jedan red traka po sredini prijedera i sa stražnje strane kalupa te se na njima, po sredini, nacrtaju ravne linije, a zatim se označavaju točka (A) unutarnja (B) točka pregiba prstiju. Navedeno se postiže pomoću ravnala, postavljajući ga duž kalupa na njegovoj vanjskoj i unutarnjoj strani (slika 5 a i b).

Slika 4. Kalup prekriven ljepljivom trakom

Križanje između zajedničkih linija AB (točke spojene krojačkom vrpcom) i prednje središnje crte predstavlja točku pregiba prstiju C (slika 5 c).

Slika 5. Način označavanja bazičnih točaka na kalupu

U nastavku rada prikazat će se postupak oblikovanja ženske salonke za veličinu cipele 37. Nakon toga konstruirat će se model ženske salonke na kalupu. Širina upusta za navlačenje prikazana je u tablici 1., a visina sarica u tablici 2.

Tablica 1. Vrijednosti upusta za materijalesrednje debljine cca 1-2 mm [8]

	Širina upusta za navlačenje			
	Vršak	Prsti	Zglob	Peta
Ženska obuća	13 mm	15 mm	16 mm	12 mm

Tablica 2. Visina sarica

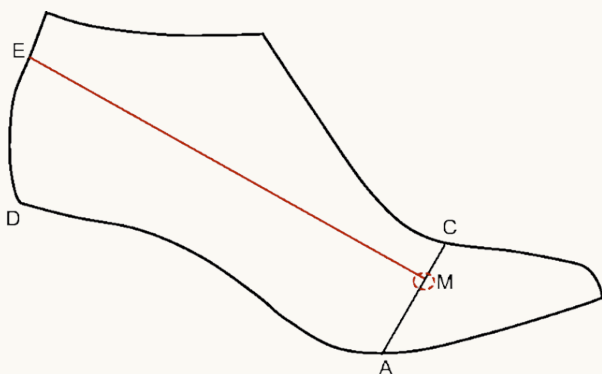
Visina sarica (D-E)	
f.u. (pariški sustav)	mm
42	67
41	66
40	65
39	64
38	63
37	62
36	61
35	60
34	59

4.1. Označavanje visine stražnjeg dijelana 2D formi kalupa i crtanje obrisa gornjišta

Na stražnjoj zakrivljenosti 2D forme kalupa označi se točka E a prema tablici 2 visina sarica (D-E) iznosi 62 mm za veličinu cipele 37 f.u. (slika 6.)

Linija E-M predstavlja gornju liniju, a to daje obrise gornjišta.

Položaj točke M je za 5 mm veći od polovice AC segmenta $AM=AC/2+5$ mm.

Slika 6. Crtanje gornje linije prikazane na 2D formi kalupa

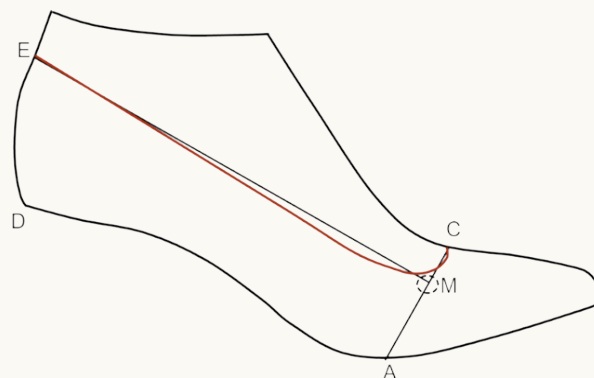
4.2. Crtanje linije otvora cipele

Za utvrđivanje stupnja otvora (zakrivljenost u blizini točke C), uzimaju se u obzir deformacije materijala za gornji dio, kao i tehnologije izrade.

Otvor može biti uzak ili širi, zaobljen, ovalan ili blago kvadratan.

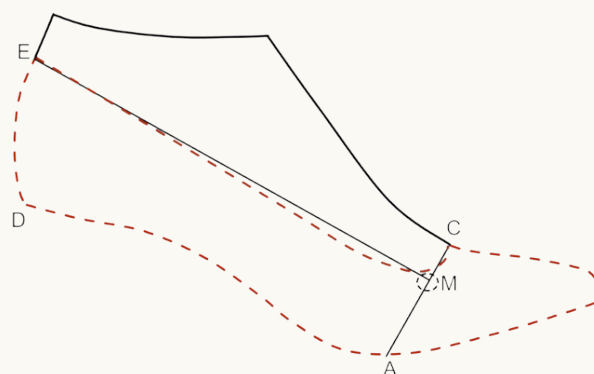
Oblik otvora ovisi o izgledu prednjeg dijela kalupa.

Za visinu pete manju od 60 mm, četvrtina linije je na vrhu E-M linije, a za pete više od 60 mm, četvrtina linije je niža (slika 7) [8].

Slika 7. Linija otvora prikazana na 2D formi kalupa

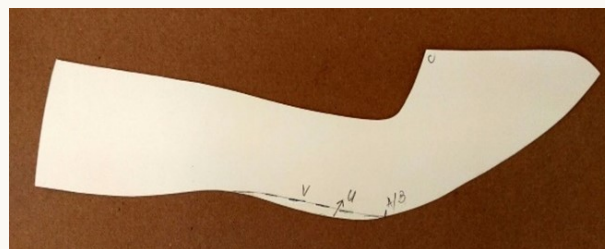
4.3. Oblikovanje kopije kalupaprema modelu

U ovom zadnjem koraku pripreme kopije kalupa zadane cipele potrebno je još oblikovati konture prema zadanom modelu. Iscrtna linija označava konture oblika ženske salonke (slika 8).

Slika 8. Linija otvora salonke prikazana na 2D formi kalupa

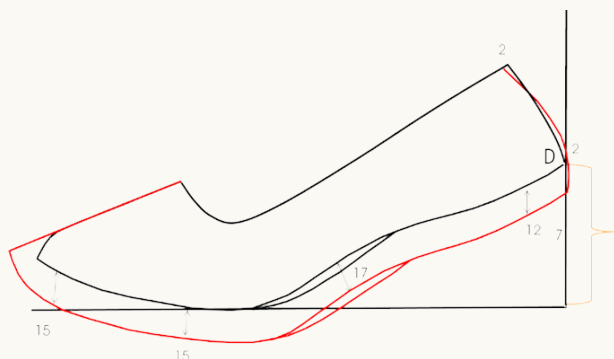
4.4. Rezanje, skidanje s kalupa i odvajanje šablona

Po označenim linijama, na prednjem i stražnjem dijelu kalupa, prerezuje se papirnata traka kako bi se mogla odvojiti od kalupa. Nakon odvajanja vanjske i unutarnje strane kopije kalupa potrebno ih je precizno zalijepiti na papir poravnavajući nabore i svesti na ravnu plohu ili 2D formu. Cilj je izravnati sva izobličenja. Ukoliko je potrebno naprave se prilagodbe kako bi kopija u potpunosti prijanjala podlozi. Rezultat je osnova modela (slika 9) koja ima sve dizajnerske linije modela cipele s označenim svim potrebnim točkama (A, B i C) i linijama (unutarnja – u i vanjska – v).

Slika 9. Osnova modela izradu salonke

4.5. Oblikovanje modela ženske salonke

Crtanje gornjišta salonke mora biti vrlo precizno (slika 10). Širina upusta za navlačenje crta se prema tablici 1, a na dijelu tabana crta se upust širi za 2 mm. Navedeno je potrebno zato da se prilikom navlačenja ne deformira linija poruba sarice.

Slika 10. Oblikovanje gotovog modela gornjišta ženske salonke s visinom potpetice od sedam cm

5. Zaključak

Ženske cipele s visokom potpeticom nose se u svim prilikama, a iz tog razloga, osobito pri višesatnom hodu, važno je osigurati udobnost pri kretanju. Kako bi se omogućio nesputan hod takva obuća mora biti izrađena po pravilima struke, a parametri koji to omogućuju su odgovarajuća veličina i oblik kalupa kao i visina potpetice. Daljnjim postupcima konstruiranja i oblikovanja nastaje željeni model salonke. Danas se proizvode ženske cipele s visokom potpeticom u svim mogućim oblicima, bojama i materijalima, ali često je njihova izrada neodgovarajuća [9]. Upravo iz tog razloga, da se izbjegn timer problemi, zbog neodgovarajuće izrade cipele, koji često mogu biti i zdravstvene prirode, u ovom radu su predstavljeni postupci za pravilnu konstrukciju gornjišta ženske salonke.

Literatura

- [1] <https://www.fashion.hr/moda/trendovi/izdvojili-smo-nekoliko-najtrazenijih-modela-cipela-za-proljece-144555.aspx>, Pristupljeno: 2023-05-02
- [2] <https://hr.wikipedia.org/wiki/%C5%A0tikla>, Pristupljeno: 2023-05-02
- [3] Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44655>, Pristupljeno: 2023-05-02
- [4] <https://minikar.ru/hr/moda-i-krasota/kak-poyavilsya-kabluk-istoriya-mody-tufli-na-kabluke/>, Pristupljeno: 2023-04-29
- [5] Koje dobre šužel! Šetnja kroz povijest obuće, Etnografski muzej Zagreb, Zagreb, 2006.
- [6] Mansel P.: Dressed to Rule: Royal and Court Costume from Louis XIV to Elizabeth II, Yale University Press, ISBN 978-0-300-10697-8
- [7] <https://collections.vam.ac.uk/item/O78880/pair-of-shoes-unknown/>, Pristupljeno: 2023-04-29
- [8] Prelčec D.: Modeliranje u industriji obuće II, Zagreb, 1964.
- [9] <http://www.wish.hr/kratka-povijest-cipela/>, Pristupljeno: 2023-04-29